

शिक्षक सेवा आयोग

शिक्षकको २५% आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बहुवाको लिखित परीक्षाको परिमार्जित पाठ्यक्रम, २०७३

तह : प्राथमिक

श्रेणी : प्रथम

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

- १.१. शिक्षा मन्त्रालय, शिक्षा विभाग, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र, शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र, क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय र जिल्ला शिक्षा कार्यालयको सङ्गठन संरचना तथा कार्यहरू
- १.२. शिक्षक सेवा आयोगको कार्यहरू
- १.३. राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०६३ (परिमार्जन २०७१ सहित) र स्थानीय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७१
- १.४. शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य र तहगत सक्षमताहरू (आधारभूत तहको मात्र)
- १.५. नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू : २०११, २०४९, २०५५, २०५८ (प्राथमिक शिक्षा र अनौपचारिक शिक्षा सम्बन्धी मात्र)
- १.६. चालु आवधिक योजनामा शिक्षाको उद्देश्य, रणनीति र कार्यनीतिहरू
- १.७. शिक्षाक्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : सबैका लागि शिक्षा राष्ट्रिय कार्ययोजना, विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम
- १.८. चालू आर्थिक वर्षको बजेटमा शिक्षा

२. शिक्षा सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था

- २.१. नेपालको संविधान : मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र), व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका
- २.१. शिक्षा ऐन, २०२८ (संशोधनसहित) र शिक्षा नियमावली, २०५९ (संशोधनसहित)
- २.२. शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ (संशोधनसहित)
- २.३. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)

३. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

- ३.१. विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता
- ३.२. समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका
- ३.३. विद्यालय/सामुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू : शिक्षक अभिभावक सङ्घ (PTA), विद्यालय व्यवस्थापन समिति, गाउँ शिक्षा समिति
- ३.४. समुदाय परिचालनमा शिक्षक र प्रधानाध्यापकको भूमिका
- ३.५. शैक्षिक सुधारका लागि विद्यालय, अभिभावक र शिक्षक सम्बन्ध
- ३.६. शैक्षिक विकासमा विभिन्न सङ्घ संस्थाहरूको भूमिका : गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था
- ३.७. विद्यालयको सामाजिक परीक्षण
- ३.८. विद्यालयमा हुने द्वन्द्व व्यवस्थापनमा शिक्षकको भूमिका

४. शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

- ४.१. शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा, कार्य र सिद्धान्तहरू
- ४.२. शैक्षिक योजनाका तर्जुमा प्रक्रिया
- ४.३. नेपालका शैक्षिक योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना र गाउँ शिक्षा योजना
- ४.४. शैक्षिक योजनामा सामाजिक समावेशीकरण
- ४.५. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली : Flash Reporting System र शैक्षिक सूचकहरू

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना

- ५.१. कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान
- ५.२. कक्षाकोठामा बसाइ व्यवस्थापन, शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन
- ५.३. कक्षा सजावट र बुक कर्नर निर्माण
- ५.४. कक्षाकोठामा मनोवैज्ञानिक पक्षको व्यवस्थापन
- ५.५. विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, शारीरिक/मानसिक अवस्था
- ५.६. शैक्षणिक योजना : वार्षिक पाठयोजना, दैनिक पाठयोजना र दैनिक पाठयोजना निर्माणमा नवप्रवर्तन
- ५.७. अतिरिक्त कार्यकलापको योजना र व्यवस्थापन
- ५.८. विद्यालयमा पुस्तकालय व्यवस्थापन र सिकाइका लागि यसको प्रयोग
- ५.९. जबचार्ट निर्माण र कार्यान्वयन
- ५.१०. बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण व्यवस्थापन

६. बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ

- ६.१. शैक्षणिक प्रक्रियामा बालविकासको उपयोग (पूर्व बाल्यावस्था र उत्तर बाल्यावस्था)
- ६.२. सिकारुको सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू
- ६.३. उत्प्रेरणाका सिद्धान्तहरू र विद्यार्थीहरूमा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू
- ६.४. प्रभावकारी शिक्षण सिकाइका लागि पृष्ठपोषण, पूनर्वलको प्रयोग
- ६.५. सिकाइमा निर्माणवादको प्रयोग
- ६.६. प्रारम्भिक बालविकास र पूर्वप्राथमिक शिक्षा
- ६.७. बालसहभागिता र बालक्लब परिचालन
- ६.८. बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड र सूचकहरू
- ६.९. बालअधिकार संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय प्रयासहरू
- ६.१०. बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)

७. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री

- ७.१. विद्यालयको पाठ्यक्रम अध्ययन तथा विश्लेषण (प्राथमिक तहको मात्र)
- ७.२. विद्यमान पाठ्यपुस्तकको समीक्षा (प्राथमिक तहको मात्र)
- ७.३. पाठ्यपुस्तकविना पाठ्यक्रममा आधारित शिक्षण
- ७.४. बहुपाठ्यपुस्तक : अवधारणा, महत्त्व र विद्यमान अवस्था
- ७.५. शिक्षक निर्देशिकाको प्रयोग
- ७.६. शिक्षणका लागि सन्दर्भ सामग्रीहरूको प्रयोग
- ७.७. पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा शिक्षकको भूमिका
- ७.८. स्थानीय पाठ्यक्रम : निर्माण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र सम्भावना
- ७.९. विद्युतीय पुस्तकालयको प्रयोग (use of e-library)

८. शिक्षामा नवीनतम चिन्तन

- ८.१. समावेशी शिक्षा
- ८.२. मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
- ८.३. शिक्षामा लैङ्गिक समता
- ८.४. खुला तथा दूर शिक्षा
- ८.५. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि शिक्षा
- ८.६. विशेष आवश्यकता शिक्षा
- ८.७. अनौपचारिक शिक्षा

९. शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू

- ९.१. लोकतन्त्र र शिक्षा
- ९.२. विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
- ९.३. नागरिक शिक्षा
- ९.४. नैतिक शिक्षा
- ९.५. अभिभावक शिक्षा
- ९.६. दिगो विकासका लागि शिक्षा
- ९.७. बहुभाषिक शिक्षा

१०. शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

- १०.१. शिक्षक व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू : शिक्षक भर्ना र छनौट, शिक्षक बढुवा, शिक्षकको सरुवा
- १०.२. शिक्षक व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
- १०.३. अध्यापन अनुमतिपत्र : अवधारणा, औचित्य, विद्यमान अवस्था, भावी दिशा
- १०.४. शिक्षकको पेसागत विकासका उपायहरू र तिनको प्रयोग
- १०.५. शिक्षक पेसागत विकासको उपलब्धि, समस्या र समाधानका लागि सुझाव
- १०.६. शिक्षकको पेसागत उत्तरदायित्व
- १०.७. शिक्षकको पेसागत विकासमा सामाजिक सञ्जाल (social network) को प्रयोग
- १०.८. गुणस्तरीय शिक्षा प्रवर्द्धनमा शिक्षकको पेसागत सङ्घ संस्थाको भूमिका

११. शैक्षणिक प्रक्रिया

- ११.१. शिक्षक केन्द्रित र विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षण विधिहरूको प्रयोग
- ११.२. बालकेन्द्रित शिक्षण प्रक्रिया : विद्यमान अवस्था र प्रयोगका उपायहरू
- ११.३. शिक्षण विधिको छनौटका आधारहरू र तिनको प्रयोग
- ११.४. समालोचनात्मक चिन्तनका : शिक्षणमा ABC (Anticipation, Building knowledge and Consolidation) Framework को प्रयोग
- ११.५. सिकाइ उपलब्धि सुधारका तरिकाहरू
- ११.६. विद्यार्थी उपलब्धि अभिवृद्धि योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- ११.७. उपचारात्मक शिक्षण : विद्यमान अवस्था र भावी दिशा
- ११.८. शैक्षणिक सामग्री निर्माण, सडकलन र प्रयोग
- ११.९. कक्षा शिक्षण तथा सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

१२. परीक्षा तथा मूल्याङ्कन

- १२.१. निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग
- १२.२. प्रश्नपत्र निर्माण र प्रश्न विश्लेषण
- १२.३. विद्यार्थीको नतिजा तयारी र विश्लेषण
- १२.४. परीक्षा बाहेकका मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग : विद्यार्थी पोर्टफोलियो व्यवस्थापन र श्रेणीमापन
- १२.५. निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली : मूल्याङ्कनप्रक्रिया, सूचकहरू, अभिलेखीकरण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र समाधानका उपायहरू
- १२.६. मूल्याङ्कनसाधनको रूपमा रुब्रिक्स (rubrics) : निर्माण र प्रयोग
- १२.७. अक्षराङ्कन (letter grading) प्रणाली : परिचय, महत्त्व, अभ्यास र भावी दिशा
- १२.८. नेपालमा विद्यार्थी मूल्याङ्कनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू

१३. अनुसन्धान तथा विकास

- १३.१. अनुसन्धान : उद्देश्य, महत्त्व, प्रकार र प्रयोग
- १३.२. कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धानबीच तुलनात्मक अध्ययन
- १३.३. कार्यमूलक अनुसन्धान : प्रक्रिया, प्रस्तावना, प्रतिवेदन र उपादेयता
- १३.४. घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धानबीच अन्तरसम्बन्ध
- १३.५. शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि कक्षाकोठा अनुसन्धानको योगदान

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग

शिक्षकको २५% आन्तरिक प्रतियोगितात्मक बहुवाको लिखित परीक्षाको परिमार्जित पाठ्यक्रम, २०७३

तह : प्राथमिक

श्रेणी : द्वितीय

१. नेपालको राष्ट्रिय शिक्षा प्रणाली

- १.१. शिक्षा मन्त्रालय, शिक्षा विभाग, क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय र जिल्ला शिक्षा कार्यालयको सङ्गठन संरचना तथा कार्यहरू
- १.२. राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०६३ (परिमार्जन २०७१ सहित) र स्थानीय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७१
- १.३. शिक्षाका राष्ट्रिय उद्देश्य र तहगत सक्षमताहरू (आधारभूत तहको मात्र)
- १.४. नेपालका विभिन्न शिक्षा आयोग तथा समितिका प्रतिवेदनहरू : २०११, २०४९ र २०५५ (प्राथमिक शिक्षा सम्बन्धी मात्र)
- १.५. चालु आवधिक योजनामा शिक्षाको उद्देश्य र रणनीतिहरू
- १.६. शिक्षाक्षेत्रका परियोजना तथा कार्यक्रमहरू : विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम
- १.७. चालू आर्थिक वर्षको बजेटमा शिक्षा

२. शिक्षा सम्बन्धी संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था

- २.१. नेपालको संविधान : मौलिक हक, राज्यका नीतिहरू (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र), व्यवस्थापिका, कार्यपालिका, न्यायपालिका
- २.२. शिक्षा ऐन, २०२८ (संशोधनसहित) र शिक्षा नियमावली, २०५९ (संशोधनसहित)
- २.२. शिक्षक सेवा आयोग नियमावली, २०५७ (संशोधनसहित)
- २.३. स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)

३. विद्यालय समुदाय सम्बन्ध

- ३.१. विद्यालयको विकासमा समुदायको सहभागिता
- ३.१. समुदायको विकासमा विद्यालयको भूमिका
- ३.२. विद्यालय/सामुदाय सम्बन्धका संयन्त्रहरू : शिक्षक अभिभावक सङ्घ (PTA), विद्यालय व्यवस्थापन समिति, गाउँ शिक्षा समिति
- ३.३. समुदाय परिचालनमा शिक्षकको भूमिका
- ३.४. शैक्षिक विकासमा विभिन्न सङ्घ संस्थाहरूको भूमिका : गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था
- ३.५. विद्यालयको सामाजिक परीक्षण
- ३.६. विद्यालयमा हुने द्वन्द्व व्यवस्थापनमा शिक्षकको भूमिका

४. शैक्षिक योजना तथा व्यवस्थापन

- ४.१. शैक्षिक व्यवस्थापन : अवधारणा, कार्य र सिद्धान्तहरू
- ४.२. शैक्षिक योजना तर्जुमा प्रक्रिया
- ४.३. नेपालका शैक्षिक योजनाहरू : विद्यालय सुधार योजना र गाउँ शिक्षा योजना
- ४.४. शैक्षिक योजनामा सामाजिक समावेशीकरण
- ४.५. शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली र शैक्षिक सूचकहरू

५. कक्षाकोठा व्यवस्थापन तथा शैक्षणिक योजना

- ५.१. कक्षाकोठा व्यवस्थापन : अवधारणा, विद्यमान अवस्था, समस्या र समाधान
- ५.२. कक्षाकोठामा बसाइ व्यवस्थापन, शैक्षणिक सामग्रीको व्यवस्थापन
- ५.३. कक्षा सजावट र बुक कर्नर निर्माण
- ५.४. विविधता व्यवस्थापन : भाषिक, सामाजिक, सिकाइ क्षमता, शारीरिक अवस्था
- ५.५. शैक्षणिक योजना : वार्षिक पाठयोजना, दैनिक पाठयोजना र दैनिक पाठयोजना निर्माणमा नवप्रवर्तन
- ५.६. विद्यालयमा पुस्तकालय व्यवस्थापन र सिकाइका लागि यसको प्रयोग
- ५.७. जबचार्ट निर्माण र कार्यान्वयन
- ५.८. बहुकक्षा बहुस्तर शिक्षण व्यवस्थापन

६. बालमनोविज्ञान तथा सिकाइ

- ६.१. शैक्षणिक प्रक्रियामा बालविकासको उपयोग (पूर्व वाल्यावस्था र उत्तर वाल्यावस्था)
- ६.२. सिकारुको सिकाइमा प्रभाव पार्ने तत्वहरू

- ६.३. विद्यार्थीमा उत्प्रेरणा उत्प्रेरणा जगाउने उपायहरू
- ६.४. प्रभावकारी शिक्षण सिकाइका लागि पृष्ठपोषण, पूनर्वलको प्रयोग
- ६.५. बालमैत्री विद्यालय : अवधारणा, मापदण्ड र सूचकहरू
- ६.६. बालसहभागिता र बालक्लब परिचालन
- ६.७. बालअधिकार संरक्षणका लागि गरिएका राष्ट्रिय प्रयासहरू
- ६.८. बाल अधिकार महासन्धि, १९८९ (शिक्षासँग सम्बन्धित मात्र)

७. पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामग्री

- ७.१. विद्यालयको पाठ्यक्रम अध्ययन तथा विश्लेषण (प्राथमिक तहको मात्र)
- ७.२. विद्यमान पाठ्यपुस्तकको समीक्षा (प्राथमिक तहको मात्र)
- ७.३. पाठ्यपुस्तकविना पाठ्यक्रममा आधारित शिक्षण
- ७.४. शिक्षक निर्देशिकाको प्रयोग
- ७.५. शिक्षणका लागि सन्दर्भ सामग्रीहरूको प्रयोग
- ७.६. पाठ्यक्रम कार्यान्वयनमा शिक्षकको भूमिका
- ७.७. स्थानीय पाठ्यक्रम : निर्माण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र सम्भावना

८. शिक्षामा नवीनतम चिन्तन

- ८.१. समावेशी शिक्षा
- ८.२. मानव अधिकारमा आधारित शिक्षा
- ८.३. शिक्षामा लैङ्गिक समता
- ८.४. खुला तथा दूर शिक्षा
- ८.५. सूचना तथा सञ्चार प्रविधि शिक्षा
- ८.६. विशेष आवश्यकता शिक्षा
- ८.७. अनौपचारिक शिक्षा

९. शिक्षाका समसामयिक मुद्दाहरू

- ९.१. लोकतन्त्र र शिक्षा
- ९.२. विपद् व्यवस्थापन र शिक्षा
- ९.३. नागरिक शिक्षा
- ९.४. नैतिक शिक्षा
- ९.५. अभिभावक शिक्षा
- ९.६. बहुभाषिक शिक्षा
- ९.७. मातृभाषामा शिक्षा

१०. शिक्षक व्यवस्थापन तथा पेसागत विकास

- १०.१. शिक्षक व्यवस्थापनका विविध पक्षहरू : शिक्षक भर्ना तथा छनौट र शिक्षक बढुवा
- १०.२. शिक्षक व्यवस्थापनमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायहरू
- १०.३. अध्यापन अनुमतिपत्र : अवधारणा, औचित्य, विद्यमान अवस्था, भावी दिशा
- १०.४. शिक्षकको पेसागत विकासका उपायहरू र तिनको प्रयोग
- १०.५. शिक्षक पेसागत विकासको उपलब्धि, समस्या र समाधानका लागि सुझाव
- १०.६. शिक्षकको पेसागत विकासमा सामाजिक सञ्जाल (social network) को प्रयोग

११. शैक्षणिक प्रक्रिया

- ११.१. शिक्षक केन्द्रित र विद्यार्थी केन्द्रित शिक्षण विधिहरूको प्रयोग
- ११.२. बालकेन्द्रित शिक्षण प्रक्रिया : विद्यमान अवस्था र प्रयोगका उपायहरू
- ११.३. शिक्षण विधिको छनौटका आधारहरू र तिनको प्रयोग
- ११.४. समालोचनात्मक चिन्तनका : शिक्षणमा ABC (Anticipation, Building knowledge and Consolidation) Framework को प्रयोग
- ११.५. सिकाइ उपलब्धि सुधारका तरिकाहरू
- ११.६. विद्यार्थी उपलब्धि अभिवृद्धि योजना निर्माण र कार्यान्वयन
- ११.७. शैक्षणिक सामग्री निर्माण, सङ्कलन र प्रयोग
- ११.८. शिक्षण सिकाइमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग

१२. परीक्षा तथा मूल्याङ्कन

- १२.१. निर्माणात्मक र निर्णयात्मक मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग
- १२.२. प्रश्नपत्र निर्माण र प्रश्न विश्लेषण
- १२.३. विद्यार्थीको नतिजा तयारी र विश्लेषण
- १२.४. परीक्षा बाहेकका मूल्याङ्कनका तरिकाहरूको प्रयोग : विद्यार्थी पोर्टफोलियो व्यवस्थापन
- १२.५. निरन्तर मूल्याङ्कन प्रणाली : मूल्याङ्कनप्रक्रिया, सूचकहरू, अभिलेखीकरण प्रक्रिया, विद्यमान अभ्यास, समस्या र समाधानका उपायहरू
- १२.६. मूल्याङ्कनसाधनको रूपमा रुब्रिक्स (rubrics) : निर्माण र प्रयोग
- १२.७. अक्षराङ्कन (letter grading) प्रणाली : परिचय, महत्त्व र अभ्यास

१३. अनुसन्धान तथा विकास

- १३.१. कक्षाकोठा अनुसन्धान : उद्देश्य, महत्त्व र प्रयोग
- १३.२. कार्यमूलक अनुसन्धान र अन्य अनुसन्धानबीच तुलना
- १३.३. कार्यमूलक अनुसन्धान : प्रक्रिया, प्रस्तावना, प्रतिवेदन र उपादेयता
- १३.४. शिक्षण सिकाइमा सुधारका लागि कक्षाकोठा अनुसन्धानको योगदान
- १३.५. घटना/मामला अध्ययन र कार्यमूलक अनुसन्धानबीच अन्तरसम्बन्ध